

(О.І. Копіца, Л.І. Пироженко, А.С. Нісімчук, О.Т. Шпак та ін.). Результативність вказаних технологій пояснюється ними за рахунок удосконалення діалогічного типу взаємодії.

Г.О. Балл вказує, що за умови діалогічного підходу між учасниками освітнього процесу виникає діалогічна взаємодія, а не маніпулятивні та байдужі стосунки. Успішність взаємодії залежить від реалізації таких принципів: поваги до партнера, прийняття партнера таким, яким він є, поваги до себе, толерантності [1, с. 5].

В.А. Кан-Калик обмежує коло вимог, що здатні сприяти діалогічній взаємодії. Мова йде про: неприпустимість негативної установки на майбутнє спілкування; врахування характеру існуючої педагогічної ситуації, у взаємодії особистісних та емоційних компонентів; оновлення змісту установки на спілкування щодо вибору правильної психологічної установки на спілкування [4, с.45-46].

Діалогічний підхід розуміється дослідниками як безпосередня форма організації навчального процесу, яка передбачає різнорівневу взаємодію суб'єктів, створення єдності смислів та цілей, засвоєння знань і умінь. Діалогічні стосунки при цьому виконують не тільки дидактичні функції, але й набувають розвивального ефекту.

Вбудований в структуру навчального процесу діалогічний підхід виступає технологією навчання, результатом якої є формування діалогічності як інтегральної характеристики практичного психолога. На думку Н.Ф. Шевченко, реалізація діалогічного підходу під час навчально-виховного процесу в підручниках української мови для старшої школи сприяє розвитку творчого потенціалу учнів, свідомого розвитку та вдосконалення важливих знань, умінь, якостей, психологічних особливостей мовленнєвої діяльності.

Література.

1. Балл Г. Сучасний гуманізм і освіта / Г. Бал // Психолог. – 2002. - № 40 (жовтень). – С.3-5.
2. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Под ред. В.В. Давыдова. – М.: Педагогика, 1991. – 480 с.
3. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение / Ю.Н. Емельянов. – Л.: ЛГУ, 1985. – 168 с.
4. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении: Книга для учителя / В.А. Кан-Калик. – М.: Просвещение, 1987. – 190 с.
5. Корнев О.М. Психологический тренинг как метод профессиональной подготовки / О.М. Корнев // Психологія на перетині тисячоліть: Зб. наук. праць: в 3 т. – К.: Гнозис. – 1998. – Т.2. – С.128-135.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ШКОЛАХ УКРАЇНОЗНАВСТВА В США

Глушко О. З.

*молодший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Сучасні школи українознавства в США функціонують завдяки сприянню й активній підтримці українських громадських й освітніх організацій, Українських церков і, власне, батьків. У школах українознавства США (повну програму навчання розраховано на 12 років) чинними є програми, розроблені й затверджені Шкільною Радою при УККА, яка функціонує з 1953 року як аналог Міністерства освіти і науки в Україні. Навчання відбувається кожну суботу або неділю по 3-4 години. Зазвичай викладають такі предмети: українська мова, література, історія, географія та культура України. У деяких школах за наявності вчителя та за запитом батьків викладають релігію та мистецтво (співи, ремесло). Кожен учитель розробляє навчальну програму та план уроків, базуючись на затвердженій Шкільною Радою програмі навчання та відповідних навчальних матеріалах [3]. Викладання в школі ведеться українською мовою, за винятком англомовних класів.

Консультативну функцію та функцію контролю за процесом навчання покладено на педагогічних дорадників, що призначаються для кожної школи Шкільною Радою.

Активні асиміляційні процеси серед дітей та молоді спонукають педагогів, науково-освітніх діячів діаспори шукати нові, сучасні методи викладання, удосконалювати наявну систему навчання рідної мови, зокрема вивчення української як другої в системі рідномовного шкільництва. З цією метою розробляють нові підручники, читанки, хрестоматії. Наприклад, учителі активно використовують серію читанок для розвитку української мови, яку було розроблено і видано в Канаді, авторка К. Турко (консультант Яр. Славутич), з назвами «Тут і там», «Друзі», «Школа», «Пригоди», «Казки», «Ходіть зі мною», «Наші скарби». У них подано невеликі за обсягом, легкі у сприйнятті тексти, віршики. До всіх слів у читанках проставлено наголоси. Наприкінці кожної читанки розміщено українсько-англійський словник. Також відома серія шкільних підручників («Буквар», «Рідне Слово», «Волошки», «Рідний Край», «Євшан-Зілля», «Про що Тирса Шелестіла»), за авторством М. Дейко, з мовними та граматичними вправами. Наприкінці підручників подано також українсько-англійський словник [1; 2].

Оскільки більшість дітей в діаспорі двомовні, перед педагогами постало завдання перегляду методики викладання, насамперед, української мови та літератури і відповідно розроблення нових підручників. Якщо раніше більшість шкільних підручників були укладені за лінгвістичним принципом, то зараз, у відповідності до сучасних тенденцій, важливими стають комунікативний та лінгвоукраїнознавчий підходи у створенні навчальних книг. Складені за таким принципом підручники вміщують цікаві, пізнавальні тексти виховного значення, систему питань, завдань та вправ, які дають можливість забезпечити відповідний рівень розвитку комунікативних, лінгвоукраїнознавчих, лінгвістичних умінь та різних видів мовленнєвої діяльності. Одним із важливих завдань, яке постає перед автором під час створення підручника для україномовного шкільництва за кордоном, є мовна адаптація текстів, які мають, насамперед, бути зрозумілими для учнів.

За лінгвоукраїнознавчим підходом, крім власне мовного матеріалу, підручник має містити й важливу українознавчу інформацію про традиції та національні свята, про релігію й культуру українського народу, природу й географію України, про основні історичні події та національних героїв. Адже для молодого покоління закордонних українців українська мова виконує не лише навчальну, а, передусім, виховну функцію.

Таким чином, підручник, складений за таким принципом, стає засобом формування національної самосвідомості, виховує дітей українського походження на національних цінностях й ідеалах, прищеплює любов і повагу до історії, культури, релігії, звичаїв і традицій українців. Отже, сучасні навчальні книги для українських шкіл у діаспорі мають свою специфіку й особливі завдання: необхідно, насамперед, створювати підручники, які були б адаптовані до реалій української школи за кордоном, враховували специфіку країн проживання, були націлені на виховання справжніх патріотів і друзів України.

Література.

1. Дейко М. Буквар (з мовними вправами і перекладним словником). Видання оновлене і доповнене / Марія Дейко. – Австралія : Видавництво «Рідна мова», 2001. – 92 с.
2. Тут і там / Xenia C. Turko. – Edmonton : Published by Alberta Education. – 1975. – 50 с.
3. Шкільні підручники рекомендовані Шкільною Радою. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ridnashkola.org/booklist.html>

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО ПІДРУЧНИКА ФІЗИКИ

Головко М. В.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу біологічної, хімічної
та фізичної освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*